

ЖАНРОВЕ РОЗМАЇТТЯ ПОЕЗІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ САШКА ДЕРМАНСЬКОГО

Качак Тетяна

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Сашко Дерманський – відомий сучасний український письменник, у творчому доробку якого понад 40 книг для дітей та юнацтва. Є серед них поетичні – «Бигимоти не медмеді» (2015), «Лімерики», «Чудернацькі вірші» і «Прикольні вірші» (усі 2020), «Лізла жаба по драбині» (2023). Спільно з Кузьком Кузякіним написав вішовані «Неперевірені задачі» (2021). Поезія і проза автора включена у шкільну програму початкової і середньої школи.

Загальні огляди творчості та інтерпретацію окремих творів письменника пропонують Н. Богуславська [1], Н. Дев'ятко [2], Т. Качак [3, с. 292 - 293], В. Кизилова [4], Н. Марченко, І. Стрельченко [5], Л. Овдійчук [6], А. Третяк [10] та ін. Про особливості творчої манери автора дізнаємося з його інтерв'ю [7; 8; 9], виступів на презентаціях книг та зустрічах із читачами. Незважаючи на значну популярність і велику кількість читацьких відгуків, рецензій, твори Сашка Дерманського не були об'єктом окремого ґрунтовного наукового літературознавчого осмислення. Вони залишаються малодослідженими в аспекті аналізу жанрової специфіки, художніх особливостей та педагогічного потенціалу.

У цій розвідці – аналіз жанрового розмаїття поезії для дітей Сашка Дерманського, визначення основних художніх прийомів, що формують естетичну і виховну цінність творів, забезпечують важливий внесок автора у розвиток літературної традиції сучасної української дитячої поезії.

Поетичні книги Сашка Дерманського – це збірки яскравих, дотепних, ліричних і жартівливих поезій про все, що цікавить допитливих дітей. Заримовані автором теплі, смішні та зворушливі історії розповідають про собаку Барабаку, кицю-інопланетицю, голодного Йеті, сміливого грибочка, мрійливого ведмежатка, ледачого крокодила, невтомних джмелів, щедриків в червоненьких светриках, надійного сніговика-вартового, велику сімейку кози Марусеї та багатьох інших чудернацьких героїв. Разом з ними можна помандрувати до Пізи, приплисти в Австралію, відвідати «музей шкоди» чи прочитати «Теплий віршик для мами».

Сашко Дерманський вигадує нові слова, творить незвичні рими, обігрує омоніми й спонукає дітей бути уважними до слова, шукати логіку й

сенси у назвах, мати свою думку й бути такими переконливими, як маленькі герої його віршів:

*Я знаю, я знаю: тритони
Не важать, не важать три тонни.
Три тонни – це дуже багато,
Ну де їх тритонам узяти?*

*Тритона вдягни хоч в кальсони,
Та й то не заважить три тонни.
Я знаю, я знаю: тритони
Хтось важить, але не тритони.*

(«Тритони»)

Не випадково поет обирає жанр лімерика, який дозволяє образи творчої уяви укласти в ритмічну структуру, керуючись не так логічним, як асоціативним мисленням. Парадокси й нісенітниця, новотвори й алогізм підсилюють гумористичний зміст.

*Тут слова каламбуряться в сливи,
Звичний глузд — абсолютно шкідливий.
Тут самі диваки —
На усякі смаки.
Навіть рими й рядки тут брикливі!*

«Сашко Дерманський наблизив лімерики до українських читачів, використавши в них вітчизняні топоніми, і при цьому зберіг форму та головну особливість жанру – гумор, заснований на парадоксах та нісенітницях» [10].

Описуючи різні кумедні ситуації, автор не тільки розважає читачів, а й підводить до повчальних висновків:

*...Знов спори в них негожі
І знов за рибу гроші:
● Це – Київ стародавній!
● Ні, це Горішні Плавні! ...
І поки знов сварились,
Кусалися і бились,
Той скарб і шоколадки
Відрили дві піратки.
Отак завжди буває:
Скарби той здобуває,
Хто дружить із книжками
І слухається маму...*

(«Були собі два брати»)

Слушно зауважує А. Третяк, яка стверджує, що «у поезії Сашка Дерманського концентруються його виразні письменницькі риси – гумор, образність та мовне багатство. Але є ще одна риса, яка робить цю поезію особливо близькою юним книгодрузьякам – у цих віршах дуже легко впізнати себе» [10].

Лічилки-жмурилки, загадки-шаради, віршовані загадки наповнюють збірку «Лізла жаба по драбині».

Автор майстерно володіє фонікою, метрикою і строфікою дитячої поезії. Стилистичні фігури (еліпси, риторичні запитання, повтори, алітерації та асонанси), тропи забезпечують художньо-естетичну якість мови та підсилюють змістове наповнення текстів. Його вірші – скарбничка нової лексики для дошкільнят і молодших школярів, зразки іскрометного гумору, мовного бешкету й дотепів.

Жанрову систему поетичних творів для дітей Сашка Дерманського формують сюжетні вірші, гумористичні вірші, ліричні вірші, віршовані казки, лімерики, лічилки-жмурилки, загадки-шаради, віршовані загадки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуславська Н. Заприятелювати з... Бабаєм. *Барабука*. URL: <http://www.barabooka.com.ua/zapriyatelyuvati-z-babayem/>
2. Дев'ятко Н. Сашко Дерманський. Король буків, або Таємниця Смарагдової книги. *Ключ*. URL: <https://chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/234>
3. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 352 с.
4. Кизилова В. В. Художня специфіка української прози для дітей та юнацтва другої половини ХХ століття: монографія. Луганськ: Видавництво ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 400 с.
5. Марченко Н., Стрельченко І. Сашко Дерманський. Стонадцять халеп Остапа Квіточки. *Ключ*. URL: <https://chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/580>
6. Овдійчук Л. Жанрово-стильові особливості сучасної авторської казки. *Ключ*. URL: <https://chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/286>
7. Сашко Дерманський: «Любов до книжки слід прищеплювати з перших місяців життя». Інтерв'ю Наталки Мелетич. *Барабука*. URL: <http://www.barabooka.com.ua/sashko-dermans-kij-lyubov-do-knizhki-slid-prishheplyuvati-z-pershih-misyatsiv-zhittya/>
8. Сашко Дерманський: «Мені літературний досвід заважав». Інтерв'ю Анни Третяк. *Барабука*. URL: <http://www.barabooka.com.ua/sashko-dermans-kij-meni-literaturnij-dosvid-zavazhav/>
9. Сашко Дерманський: «Я просто хочу, щоб дітям було цікаво, щоб книжка стала їхнім другом». Інтерв'ю Олени Горобець. *Без Кутюр*. URL: <http://www.kypur.net/sashko-dermanskyj-ya-prosto-hochu-shhob-dityam-bulo-tsikavo-shhob-knyzhka-stala-yihnim-drugom/>
10. Третяк А. Мамонти, татонти і лімерики з українським колоритом. *Барабука*. URL: <http://www.barabooka.com.ua/mamonti-tatonti-i-limeriki-z-ukrainskim-koloritom/>